

Interreg Europe – zlepšuje naše regióny

Projekt BIOREGIO

Projekty Interreg Europe prispievajú ku vzniku inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej Európy v súlade so stratégiou Európa 2020. Jednou z prioritných oblastí, ktoré podporuje je oblasť životného prostredia, efektívne využívanie zdrojov a prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo.. To môže byť realizované aj zavedením systému odpadového hospodárstva, implementáciou separovaného zberu komunálneho odpadu prostredníctvom vyššej miery jeho opätovného zhodnotenia.

Ako jeden z príkladov ako slovenskí partneri využili ponúkané možnosti sa učiť v rámci európskeho priestoru je zapojenie Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (SPU) v rámci projektu BIOREGIO financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Vysoká produkcia odpadu, nelegálne skládky, nízky podiel separovaného a opätovne využiteľného odpadu, nedostatok informovanosti a motivácie obyvateľov a subjektov na opätovné použitie odpadu to je stále naša realita. Problematika obehového hospodárstva je stále nedostatočne rozvinutá, preto si projekt BIOREGIO dal za cieľ zlepšiť regionálnu stratégiu v Nitrianskom kraji.

Nitriansky kraj je charakteristický vysokou produkciou odpadov, vrátane komunálneho odpadu a zároveň nízkou mierou jeho zhodnocovania. Táto situácia má nepriaznivý vplyv na kvalitu životného prostredia a celkovú environmentálnu rovnováhu v krajine. Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja (NSK) reagoval na túto nepriaznivú situáciu pri tvorbe dôležitých programových dokumentov - Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja NSK 2016 – 2022 (PHSR) a Program odpadového hospodárstva Nitrianskeho kraja 2016 – 2022 (POH).

Univerzita si stanovila ako výstup z projektu pripraviť akčný plán na zlepšenie PHSR, ktorý predstavuje hlavný nástroj strategického plánovania v kraji. Konzorcium 8 európskych partnerov projektu BIOREGIO s rozpočtom viac ako 1,5 mil. Eur k tomu využilo vzájomnú výmenu poznatkov o cirkulárnej ekonomike biologických materiálov smerujúcej k zvyšujúcej miere recyklácie a ekonomického zhodnotenia.

Partneri počas trvania od januára 2017 do decembra 2021 zdieľajú odborné znalosti a možnosti vytvorenia slučiek biologických tokov, aby boli vyvíjané materiály s možnosťou opätovného zhodnotenia ako hnojivá či biopalivá namiesto likvidácie. Vzájomná spolupráca poskytla SPU možnosť zdieľať najlepšie dostupné technológie a modely spolupráce pre vytvorenie fungujúceho modelu cirkulárneho obehového hospodárstva biologických materiálov ako potravinový/biologický odpad, komunálny a priemyselný kal a zvyšky poľnohospodárstva.

Obehové hospodárstvo v Nitrianskom kraji a projekt BIOREGIO

Projektové partnerstvo SPU a NSK ako ich hlavného stakeholdera podporilo rozvoj obehového hospodárstva v regióne. Už v roku 2017 sa vďaka implementácii projektu BIOREGIO zaviedli do programu LEADER NSK¹ nové aktivity súvisiace s obehovým hospodárstvom, akými sú napr. návrh stratégií pre energetické využitie bioodpadu alebo podpora technológií na spracovanie bioodpadu. NSK je tak v súčasnosti jediným regiónom na Slovensku, ktorý finančne podporuje projekty využívajúce vlastné zdroje pomocou takéhoto nástroja.

Od rozšírenia PHSR o obehové hospodárstvo a environmentálne aktivity vzrástol záujem o realizáciu nových projektov. V prvom roku bolo realizovaných 6 projektov v celkovom objeme vyše 12 700 EUR. V roku 2019 bolo realizovaných už 9 projektov, pričom objem financovania sa takmer zdvojnásobil a dosiahol sumu vyše 23 500 Eur. Keďže program LEADER NSK je založený na princípe „zdola nahor“, aj podporené projekty vychádzajú z potrieb jednotlivých užívateľov. Za účelom podpory obehového hospodárstva a zveľaďovania životného prostredia sa tak financovali projekty, v rámci ktorých sa vybudovali zberné dvory, kompostárne, revitalizovala zeleň, malé vodné toky a čoraz populárnejšie vzdelávacie projekty pre školy. Realizáciou týchto projektov sa dosiahla nielen zvýšená miera separovania a zhodnocovania odpadu, ale aj zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľov kraja.

Foto: Spracovanie kompostu v zariadení PZO v obci Výčapy-Opatovce

¹ Program na podporu integrovaného rozvoja vidieka LEADER NSK je unikátnym nástrojom na financovanie malých projektov zameraných aj na podporu obehového hospodárstva vo vidieckych oblastiach NSK, a zároveň aj príkladom dobrej praxe. Program nevyužíva žiadne prostriedky z EÚ – je financovaný výhradne z rozpočtu NSK. Konečnými prijímateľmi podpory sú miestne akčné skupiny (MAS) a konečnými užívateľmi sú žiadatelia a realizátori projektov, ako napr. obce, združenia obcí, občianske združenia, neziskové organizácie, záujmové združenia a pod. na území MAS.

Príklady dobrej praxe realizované v rámci projektu BIOREGIO

V Nitrianskom kraji sa realizovala viaceré, prevažne menších projektov a aktivít, ktoré prispievajú k rozvoju obehového biohospodárstva. Takýmito sú napr. aktivity *Ponitrianskeho združenia pre separovaný zber* a nakladanie s odpadmi, ktoré poskytuje komplexné riešenie odpadového hospodárstva vo vyše 50 obciach, vrátane nakladania s biologicky rozložiteľným odpadom. V obci Veľké Turovce z vlastných zdrojov prevádzkujú zberný dvor a malé kompostovisko, čo je dôkazom toho, že aj malá obec s obmedzenými zdrojmi je schopná efektívne a ekologicky nakladať s odpadmi.

Foto: Separovaný zber odpadu v obci Trávnica

Zaujímavým príkladom dobrej praxe je aj výrobný postup v *pálenici v Jelšovciach*, ktorého vedľajšie produkty sú poskytované obyvateľom z okolia bezodplatne, napr. ako hnojivo, prípadne ako palivo – kôstky z ovocia majú vynikajúcu výhrevnosť.

Výskumné centrum AgroBioTech pri SPU koncentruje výskumné kapacity regiónu aj v oblasti biohospodárstva, výskumu biomasy, ako aj regionálneho rozvoja.

Foto: Výskumne centrum AgroBioTech SPU v Nitre

Program spolupráce Interreg Europe cez projekt BIOREGIO ponúkol regiónu Slovenska možnosť sa lepšie pripraviť na zavádzanie nových technológií a modelov spolupráce s cieľom posunúť sa k obehovému hospodárstvu založenému na biopalivách a opätovne zhodnotiteľných materiáloch.

Ministerstvo hospodárstva SR ako Národný orgán program spolupráce Interreg Europe financovaného zo štrukturálnych fondov ponúka regionálnym a miestnym samosprávam výmenu skúseností a osvedčených postupov pre realizáciu lepších politík.

Neopomenuteľnou výhodou zapojenia je možnosť prezentovať regionálne príklady dobrej praxe smerom k odbornej verejnosti aj v európskom priestore a zároveň získať užitočnú spätnú väzbu.

Podklady poskytli zástupcovia projektu BIOREGIO – prof. Marišová a Mgr. Valach